

ADANET ve KALKINMA BAKANLIĞI T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Tarih: 05.02.2003
Sayı: 190

10/93 - 1866

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adıyaman İlimizin Besni İlçesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en eski yerleşim yerlerinden birisidir ve pek çok tarihi ve kültürel eserlere sahiptir. Ancak bu gün bu varlıklarımız yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bu sebeple, Adıyaman-Besni İlçesinde sahip olduğumuz tarihi ve kültür değerlerimizin yok olmaması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla, Anayasanın 98, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105. Maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılması hususunda gereğinin yapılmasını arz ederiz.

Mahmut Göksu
Adıyaman Milletvekili
ve 21 Milletvekili

1. Mahmut GÖKSU- Adıyaman Mv.
2. İsmail BİLEN- Manisa Mv.
3. Ahmet Faruk ÜNSAL- Adıyaman Mv.
4. Fehmi Hüsrev KUTLU- Adıyaman Mv.
5. Sabahattin YILDIZ- Muş Mv.
6. Mehmet Melik ÖZMEN- Ağrı Mv.
7. Mehmet CEYLAN- Karabük Mv.
8. Halil KAYA- Van Mv.
9. Ekrem ERDEM- İstanbul Mv.
10. Rıttan KÖYBAŞI- Nevşehir Mv.
11. Vahit KİLER- Bitlis Mv.
12. Nihat ERİ- Mardin Mv.
13. Mehmet DÜLGER- Antalya Mv.
14. Atilla KOÇ- Aydın Mv.
15. Azmi ATEŞ- İstanbul Mv.
16. Özkan ÖKSÜZ- Konya Mv.
17. Afif DEMİRKİRAN- Batman Mv.
18. Hakan TAŞÇI- Manisa Mv.
19. Osman AKMAN- Antalya Mv.
20. Fehmi ÖZTUNÇ- Hakkari Mv.
21. Mustafa ATAŞ- İstanbul Mv.
22. Ramazan TOPRAK- Aksaray Mv.

G E R E K Ç E

Adıyaman'ın Besni İlçesi Güneydoğu Anadolu bölgesinin en eski yerleşim yerlerinden biridir. Araştırmalara göre Besni'de ilk yerleşim yerleri korunmaya ve savunmaya son derece elverişli bir yapı arz eden Besni Kalesi ve Değirmen Çayı yöresidir. Tarih sahnesinde Besni'nin ilk hakimi Hititlerdir. Aynı dönemde yaşayan Hurriler M.Ö. 1400 yıllarında Besni'ye hakim olmuşlar, ancak ilçede kalıcı izler bırakmamışlardır. Sonraları sırasıyla Babil, Urartu, Kummun Krallığı, Asurlar, Selakidler, Kommagene, Romalılar, Sasani gibi uygarlıkların etkisine girmiş, Hz. Ömer zamanında Besni'ye giren Müslümanlık, Emevi ve Abbasiler Döneminde sistemli olarak yayılmıştır. Abbasilerden sonra Selçuklular, Memlükler, Dulkadiroğulları ve son olarak Mercidabık Savaşı sonunda Osmanlı hakimiyetine girmiştir.

Besni İlçesi 1954 yılına kadar Gaziantep'e bağlı bir ilçe iken 1954 yılında Adıyaman'ın il olmasıyla Adıyaman'a bağlanmıştır.

Günümüze kadar çeşitli isimlerle anılan Besni, tarihte ilk defa Tavarikh-i Emeviye devrinde "Hasen" ismi ile anılır. Bu da Arapça'da "güzel" anlamına gelir. Süryaniler devrinde de ismi yine "güzel yer" anlamına gelen Bathesna olarak kullanılmıştır. Besni'nin Müslüman olmasından sonra bu isim Arap Kültürünün etkisiyle Behiştî olarak değişmiştir. Bulunmaz yer, cennete eş manasına gelen Behiştî 1350 yıllarında Bisni olarak şekil bulur. Bu isim Besni olarak günümüze gelmiştir.

Anadolu binlerce yıldan bu yana gelip geçen medeniyetlerin kalıntılarını barındırmış, kıskançlıkla koruyarak günümüze kadar taşımış eşsiz bölgelerden biridir. Kültürlerin yoğrulup hamur olduğu geniş bir kazan gibidir.

Tarihi geçmişi ve kültürel zenginliği ile Besni İlçesi de aynı özellikleri taşımaktadır. Konumu ve sahip olduğu tarıma elverişli arazileri dolayısıyla geçmişten günümüze değişik medeniyetlerin istilasına uğramış, değişik kültürlerle harman yeri olmuştur. Son dönemde ise konar göçer yaşayan Türkmenlere yurtluk yapmıştır. Evliya Çelebi'nin belirttiğine göre Besni Bölgesi Türkmen Aşiretlerinin en çok bulunduğu bir yer olmuştur. 1691 yılındaki zorunlu iskandan sonra Besni tamamiyle bir Türk yurdu haline gelmiştir.

Adıyaman'ın batı istikametinde yer alan Besni, İl merkezine 42 Km. uzaklıkta ve 1650 km² yüzölçümüne sahiptir.

Besni'de;

a) ARKEOLOJİK SİT ALANI

- 1- Eski Besni Ören Yeri
- 2- Sofraz Tümülüsü
- 3- Sesönk Tümülüsü
- 4- Özbağlar Kaya Mezarları
- 5- En son olarak Sofraz (Üçgöz) Beldesi'nde ZEUGMA'yı kışkındıracak bir anıt mezar daha bulunmuştur. Roma Döneminde M.S. II. Yüzyılda yapıldığı tahmin edilen anıt mezarlar Kommagene Krallığı'nın dini başkenti olan Sofraz'da yapılan kazılarda gün yüzüne çıktı.

b) DİNİ VE KÜLTÜREL YAPILAR

- 1- Kızılcaoba Camii
- 2- Kurşunlu Camii
- 3- Alipaşa Camii
- 4- Ulu Camii
- 5- Hacı Ali Bey Camii

c) SİVİL MİMARİ YAPILAR

- 1- Bekirbey Hamamı
- 2- Meydan Hamamı

d) ASKERİ YAPILAR

Besni Kalesi

Kültürel kimlikleri konusunda kıskanç bir yapıya sahip Besnililer kültürel benliklerini ve Besni İlçesine bağlılıklarını kaybetmeden bu varlıklarını korumaya çalışmaktadırlar. Ancak buna rağmen bu çok değerli kültür varlıklarımızın bakımı ve korunması için bir dizi tedbirlerin alınması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.